

K. NOREL

Het wonder van het Ysselmeer

"Versche gerookte!!!...."

We hooren den gerekten roep van den vischboer niet zoo dikwijls meer in onze straten als voorheen. Maar als we hem hooren Dezer dagen heb ik het nog gezien. Een vischboer reed met zijn bakfiets een straat in. "Versche gerookte!----"

Het was of aan een automaat getrokken was! Hier en ginder gingen ramen omhoog, er zwaaiden deuren open. Vrouwen kwamen de straat op, mannen in hun boezeroentjes schoten toe. Ze moesten allemaal een bosje paling. De koopman had geen tijd meer om te roepen. Hij kwam niet eens aan het einde van de straat. Halfweg was hij reeds los.

Zóó gaat het 's avonds met de gerookte en 's morgens met de natte paling. De menschen koopen de wagen van den vischboer leeg vóór hij nog goed en wel op stap is. Heet zijn de menschen op een maaltje paling.

Vet zonder bon.

En dat is waarlijk geen wonder in dezen tijd van vet en visch-nood. Paling is een van de weinige vischsoorten, die er den afgelopen zomer in Nederland gevangen zijn. In paling zit ook een van de weinige soorten vet dat zonder bon te krijgen is. Voldoende paling is er niet. Hoe zou er ook voldoende kunnen wezen, nu er reeds twee seizoenen achtereen geen schelvisch en geen haring aangevoerd is en de geheele Noordzeevisscherij - die anders niet alleen Nederland, maar een zeer groot deel van West-Europa van visch voorziet - beperkt zich tot een beetje korren bij de kust? Hoe zou er voldoende kunnen wezen nu het vet zoo schaarsch geworden is?

Maar veel paling komt er stellig. Veel meer dan enig visscherman verwachten kon dat ooit gevangen zou worden. Veel meer dan de biologen hebben durven droomen.

Het wonder.

Die ruime palingvangst van tegenwoordig is een zegen. Ze is ook een wonder. Een wonder, dat wij aan... de drooglegging van de Zuiderzee te danken hebben.

Wat komen de dingen toch altijd vierkant anders uit dan wij, kortzichtige menschen, hebben verwacht. En wat is de vette bodem van de Zuiderzee toch een zegen voor ons volk. Toen de Afsluitdijk gelegd werd stond het voor ons allen vast dat de Zuiderzeevisscherij verdwijnen moest. Wij vonden dit allen jammer. Jammer, omdat een bron van volksvoedsel op zou drogen en omdat een bedrijf, van eeuwen her kenmerkend voor de Nederlanden, zou verdwijnen. Er is rouw bedreven om den aanstaanden ondergang van Vollenhove en Urk, van Spakenburg en Marken. Maar we hebben ons getroost met de gedachte, dat voor de visscherij iets beters in de plaats zou komen. Voor haring en ansjovis vee en koren, inplaats van visschers boeren. Dat er naast dat vee en koren óók nog visch zou zijn, en naast de boeren óók nog visschers, niemand heeft daar aan gedacht. Nu ja, een beetje zoetwater-visscherij. Een enkel visschertje, dat een schrale vangst aan witvisch binnenhalen zou. Maar dat kwam niet in tel. Er heeft in de havens van Urk en Enkhuizen, en - zij het in mindere mate - in vele andere havens aan de Zuiderzee in den zomer van 1941 een drukte geheerscht, zoo groot als vroeger enkel in het hoogseizoen. De haring is weg, de ansjovis is sinds lang verdwenen. Maar er wordt paling gevangen, zooveel als er nog nooit gevangen is, duizenden, millioenen kilo's! En dat in oorlogstijd!

Rijker dan de Zuiderzee.

In den vorigen oorlog bleek de Zuiderzee ook een belangrijk vischgebied. Veel haring is er toen gevangen. Maar de Zuiderzee-haring is er

slechts gedurende een kort seizoen. Alleen in het vroege voorjaar en geaakt kon ze niet worden. En bot en schol, zomervischjes, werden slechts in bescheiden kwantiteit gevangen. Er was ook ansjovis. Prachtige ansjovisjaren hebben de visschers toen gemaakt. Doch ansjovis is wel geschikt om de tong te streelen doch geenszins om een leege maag te vullen. Destijds was er geen - althans slechts weinig - paling. En thans komt er geen einde aan de palingrijkdom, naar het schijnt. Wij wagen de stelling neer te schrijven dat het afgedamde IJselmeer, vanwege zijn overvloed van vette, voedzame paling, van grooter belang is voor de voedselvoorziening van het Nederlandsche volk dan de open Zuiderzee vermoedelijk geweest zou zijn.

Vanwaar die rijkdom?

De biologen hebben achteraf de verklaring gegeven, die zij tevoren niet voorspeld hebben. De paling is een visch, die in den oceaan geboren wordt, naar zoet water zwemt om daar te groeien, en die volwassen naar de oceanen wederkeert om kuit te schieten. Nu was voorheen de brakke (halfzoute, halfzoete) Zuiderzee slechts een doorgangshuis voor de paling. Zij zwom er binnen om er doorheen te trekken, de rivieren op of het binnenwater in, dan wel om haar weer te verlaten, wijl het er haar toch niet geheel beviel. Maar nu het IJselmeer zoet is geworden is het een ideale groeiplaats geworden voor de paling, een "vetweide-rij". Daarom blijft de paling, die den weg door de sluizen van den Afsluitdijk gevonden heeft, er graag. Daarom wordt de palingvangst, hoe druk de visscherij ook wordt uitgeoefend - driejaar geleden waren de deskundigen reeds doodsbenuwd voor overbevisching - nog elk jaar rijker!

We nemen de verklaring van de biologen gaarne aan. Maar we spreken daarnaast van den zegen Gods, die ons in de drooggemaakte Zuiderzee nog een rijken bron van voedsel schenkt.

En zie nu Het IJselmeer is rondom Urk en benoorden en bezuien van Enkhuzen alle dagen vol met zeilen. Daar vischt een vloot, omtrent net zoo groot als in de dagen toen de Zuiderzee nog open was.